

Komunikat w sprawie stosowania przepisów dotyczących urządzeń do odzyskiwania par produktów naftowych I klasy ulatniających się podczas ich wydawania do zbiornika pojazdu (urządzenia VRS).

Wstęp

Celem niniejszego komunikatu jest ułatwienie podmiotom sektora paliwowego stosowania przepisów obowiązującego prawa w zakresie wymagań dotyczących urządzeń do odzyskiwania par produktów naftowych I klasy ulatniających się podczas ich wydawania do zbiornika pojazdu. Ze względu na konieczność dostosowania do zmian w prawie unijnym przepisy te podlegały kilkukrotnym zmianom. Ponadto przepisy określające wymagania i sposób ich egzekwowania określone zostały w dwóch reżimach prawnych: w reżimie ustawy Prawo budowlane oraz w reżimie ustawy o dozorze technicznym, w związku z powyższym zapewnienie spójnego podejścia wymaga wypracowania wspólnego stanowiska przez uczestniczące w procesie podmioty sektora publicznego.

Niniejszy komunikat został wypracowany wspólnie przez Ministerstwo Energii, Urząd Dozoru Technicznego oraz Urząd Regulacji Energetyki. Ze względu na stwierdzone niejasności konieczne będzie dokonanie kompleksowego przeglądu przepisów, w szczególności w zakresie dotyczącym egzekwowania obowiązków dotyczących ww. urządzeń wynikających z przepisów ustawy prawo budowlane oraz przepisów ustawy o dozorze technicznym. Komunikat ten należy więc traktować jako narzędzie o charakterze tymczasowym.

1. Informacje ogólne i podstawa prawna wprowadzenia regulacji.

Urządzenia do odzyskiwania par paliwa (dalej: urządzenia VRS – z ang.: *Vapour Recovery System*) są to urządzenia zainstalowane na stacjach paliw płynnych, służące do odzyskiwania par produktów naftowych I klasy ulatniających się podczas ich wydawania do zbiornika pojazdu i przekazujące te pary do zbiornika magazynowego tych produktów lub do odmierzacza paliw płynnych.

Obowiązek instalowania na stacjach paliw płynnych urządzeń VRS został wprowadzony po raz pierwszy w § 101 pkt 2 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 sierpnia 1996 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 122 poz. 576). W § 235 pkt 3 tego rozporządzenia wprowadzono ośmioletni okres przejściowy od dnia wejścia w życie przepisów rozporządzenia na dostosowanie istniejących stacji i wyposażenie ich w urządzenia VRS.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20 września 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 98, poz. 1067, z późn. zm.) w § 101 ust. 1 pkt 2 utrzymał obowiązek wyposażenia stacji paliw urządzenia VRS. W myśl § 234 pkt 3 tego rozporządzenia, dostosowanie stacji paliw do wymogów wynikających z § 101 ust. 1 pkt 2 powinno nastąpić do dnia 31 grudnia 2005 r.

Powyższy obowiązek w zakresie wyposażenia stacji paliw w urządzenia VRS nie dotyczył stacji paliw płynnych, istniejących w dniu wejścia w życie obydwu wyżej wymienionych rozporządzeń, których roczna sprzedaż benzyny nie przekraczała 1500 m³ oraz stacji paliw usytuowanych poza obszarami zabudowanymi.

Od dnia 1 stycznia 2006 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie, zwane dalej: „rozporządzeniem technicznym naftowym”. Przepis § 97 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia utrzymał obowiązek wyposażenia stacji paliw w urządzenia VRS. Z tego obowiązku zostały wyłączone jednak stacje paliw płynnych o rocznej sprzedaży produktów naftowych nieprzekraczającej 1500 m³ oraz stacje paliw płynnych usytuowanych poza obszarami z zabudową istniejącą, w odległości nie mniejszej niż 50 m od budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego oraz obiektów użyteczności publicznej.

W ramach implementacji dyrektyw:

- Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/126/WE z dnia 21 października w sprawie odzyskiwania oparów paliwa na etapie II podczas tankowania pojazdów silnikowych na stacjach paliw (Dz. Urz. UE L 285 z 31.10.2009, str. 36) oraz

- Komisji Europejskiej 2014/99/UE z dnia 21 października 2014 r. zmieniająca w celu dostosowania do postępu dyrektywę 2009/126/WE w sprawie odzyskiwania oparów paliwa na etapie II podczas tankowania pojazdów silnikowych na stacjach paliw (Dz. Urz. UE L 304 z 23.10.2014, str. 89),

dokonana została dwukrotna nowelizacja przepisów rozporządzenia technicznego naftowego.

Pierwszym rozporządzeniem zmieniającym rozporządzenie techniczne naftowe było rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 grudnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 276, poz. 1633).

Rozporządzenie to wprowadziło przepisy, które objęły swoim zakresem nowe stacje paliw płynnych bądź stacje przebudowywane, których przepustowość przekracza 500 m³ rocznie bądź 100 m³ rocznie, a stacja jest zlokalizowana w obszarach zabudowanych. Z kolei dla stacji paliw płynnych użytkowanych w dniu wejścia w życie rozporządzenia, których rzeczywista przepustowość przekracza 3000 m³ rocznie przewidziano okres przejściowy na dostosowanie do wprowadzanych przepisów do 31 grudnia 2018 r.

Ponadto określono poziom par produktów naftowych, które urządzenia VRS powinny odzyskiwać. Zgodnie z przepisami dyrektywy 2009/126/WE wskazano, że VRS powinien odzyskiwać, co najmniej 85 % par produktów naftowych I klasy ulatniających się do powietrza atmosferycznego w trakcie tankowania pojazdów samochodowych.

W sytuacji, gdy pary produktów naftowych I klasy przekazywane są do zbiornika magazynowego tych produktów naftowych, stosunek objętości tych par w ciśnieniu atmosferycznym przechodzącym przez urządzenie VRS, do objętości wydawanego produktu powinien zawierać się w przedziale między 0,95 i 1,05 włącznie.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia z 2011 r.:

1) stacje paliw płynnych użytkowane albo wybudowane przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia usytuowane poza obszarami z zabudową istniejącą w odległości nie mniejszej niż 50 m od budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego oraz obiektów użyteczności publicznej, o przepustowości rocznej powyżej 3000 m³ tj. powinny zostać dostosowane do przepisów rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2018 r.;

2) z kolei urządzenia VRS zainstalowane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia (tj. 6 stycznia 2012 r.) na stacjach paliw płynnych o rocznej przepustowości powyżej 3000 m³, powinny zostać dostosowane do przepisów rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2018 r.

Z obowiązku instalowania urządzeń VRS zostały wyłączone stacje paliw, których rzeczywista lub planowana przepustowość:

- nie przekracza 100 m³ rocznie;

- przekracza 100 m³, ale nie przekracza 500m³ rocznie, gdy stacja paliw płynnych jest położona poza obszarami z zabudową istniejącą, w odległości nie mniejszej niż 50 m od budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego oraz obiektów użyteczności publicznej.

Natomiast rozporządzenie Ministra Energii z dnia 9 lutego 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. z 2017 r., poz. 282) implementowało do polskiego porządku prawnego przepisy dyrektywy 2014/99/UE.

Dyrektywa ta uszczegółowiła art. 4 ust. 1 dyrektywy 2009/126/WE poprzez wprowadzenie wymogu potwierdzania przez producenta minimalnego poziomu odzyskiwania par paliwa zgodnie z normą EN 16321-1:2013 (polska norma PN-EN 16321-1:2014-02) określającą wymagania dla urządzeń i systemów do odzyskiwania par paliwa montowanych na stacjach paliw oraz art. 5 ust. 1 ww. dyrektywy poprzez wskazanie konkretnej normy EN 16321-2:2013 (polska norma PN-EN 16321-2:2014-02) dotyczącej metody badań, jakie należy stosować na stacjach paliw w celu skontrolowania działania systemów odzyskiwania par paliwa.

Znowelizowany § 97 ust. 2a wprowadza wymóg, aby minimalny poziom odzysku oparów był potwierdzony przez producenta zgodnie z normą EN 16321-1:2013 – polska norma wprowadzająca PN-EN 16321-1:2014-02. Z obowiązku stosowania powyższej normy zostały wyłączone stacje paliw, na których urządzenia do odzyskiwania oparów już funkcjonowały oraz, których budowa lub przebudowa nie zakończyła się przed dniem wejścia w życie tego rozporządzenia tj. przed dniem 4 marca 2017 r.

Badania urządzeń VRS są przeprowadzane przez organ właściwej jednostki dozoru technicznego, zgodnie z art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1351). Powyższe wynika ze zmian wprowadzonych do ustawy ustawą z dnia z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o dozorcze technicznym (Dz.U. 2017 poz. 1555).

Wprowadzenie ww. zmian w przepisach dotyczących odzyskiwania oparów paliwa na etapie II podczas tankowania pojazdów silnikowych oznacza w praktyce zróżnicowany zakres obowiązków nałożonych na właścicieli stacji paliwowych, zależny od daty wprowadzenia kolejnych obowiązków oraz dnia oddania stacji do użytkowania, jej modernizacji lub

przebudowy, poziomu przepustowości oraz lokalizacji względem innych obiektów budowlanych.

Rys. 1 Kształtowanie się obowiązków związanych z VRS

Wyłączenie obowiązujące do 2012 r. z obowiązku posiadania VRS:

- stacje o rocznej sprzedaży produktów naftowych poniżej 1500 m³,
- stacje usytuowane poza obszarami zabudowanymi.

2. Obowiązek wyposażenia stacji paliw płynnych w urządzenia VRS.

Na wstępie należy zauważyć, że nowelizacja rozporządzenia technicznego naftowego w roku 2011 spowodowała, że wszystkie stacje paliw płynnych, które zostały wybudowane bądź przebudowywane po dniu wejścia w życie noweli rozporządzenia powinny zostać wyposażone w urządzenia VRS o wskazanych parametrach (z wyłączeniami wskazanymi § 97 ust. 3 rozporządzenia technicznego naftowego).

Zgodnie z § 3 rozporządzenia technicznego naftowego przepisy rozporządzenia stosuje się przy budowie obiektów budowlanych przeznaczonych do magazynowania, przeładunku i dystrybucji ropy naftowej oraz produktów naftowych, a także przy przebudowie tych obiektów. W związku z tym, jeśli stacje paliw płynnych o przepustowości powyżej 500 m³ (poza obszarem zabudowanym) lub powyżej 100 m³ (w obszarze zabudowanym) były przebudowywane po dniu 6 stycznia 2012 r. powinny one zostać wyposażone w urządzenia VRS zgodnie z brzmieniem znowelizowanych przepisów. Dotyczy to również stacji paliw płynnych o przepustowości powyżej 3000 m³, ponieważ wskazany w przepisach nowelizacji okres przejściowy ma zastosowanie w momencie, w którym od dnia wejścia w życie przepisów rozporządzenia z 2011 r. do końca okresu przejściowego, stacja paliw płynnych była użytkowana, ale nie podlegała przebudowie. W takim przypadku okres na dostosowanie się do przepisów rozporządzenia technicznego naftowego upływa w dniu 31 grudnia 2018 r.

Poniżej wskazano obowiązki wynikające z przepisów rozporządzenia technicznego naftowego oraz wynikające z wcześniej obowiązujących aktów prawa.

1. Stacje paliw płynnych istniejące przed dniem 31 grudnia 2005 r. i nieprzebudowywane po tej dacie, z wyłączeniem stacji o rocznej sprzedaży benzyny poniżej 1500 m³ oraz stacji paliw usytuowanych poza obszarami zabudowanymi - od 1 stycznia 2006 r. powinny być wyposażone w urządzenia do odzyskiwania par produktów naftowych;

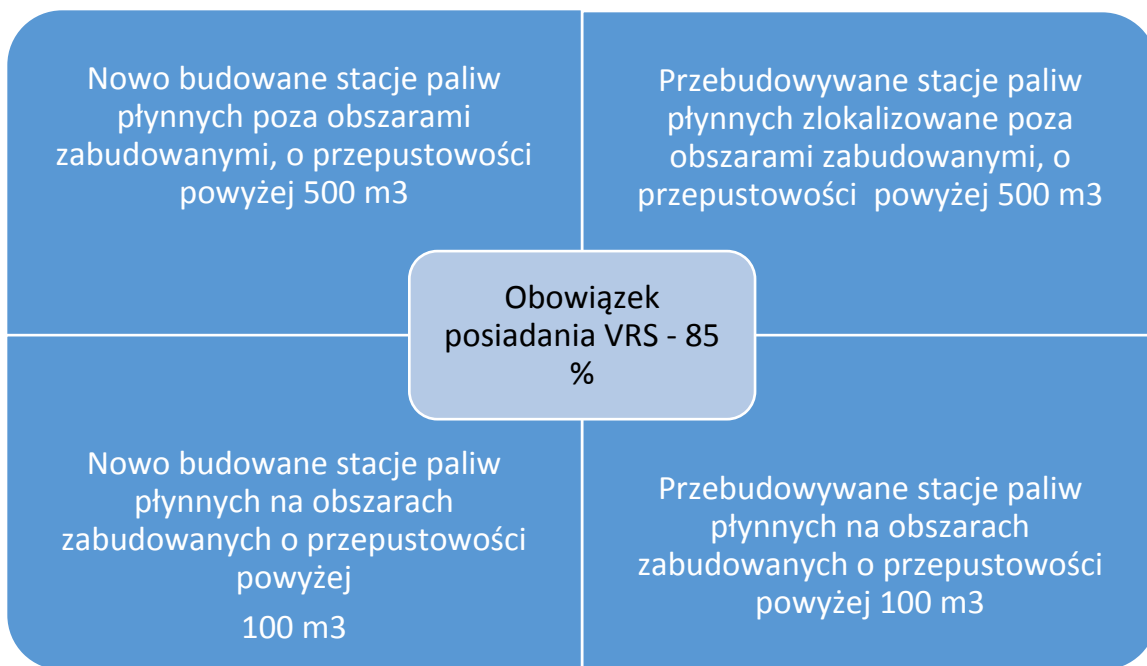
2. Stacje budowane lub przebudowywane po dniu 6 stycznia 2012 z wyłączeniem stacji paliw o rocznej przepustowości poniżej 100 m³ w przypadku gdy stacja jest usytuowana na obszarach zabudowanych oraz poniżej 500 m³ jeśli stacja jest usytuowana poza obszarami zabudowanymi, powinny być wyposażone w urządzenia służące do odzyskiwania par produktów naftowych, które powinny spełniać wymagania § 97 ust. 2a i ust. 2b rozporządzenia

technicznego naftowego – zdolność odzyskiwania par na poziomie 85 %, oraz stosunek objętości par do objętości wydawanego produktu powinna wynosić 0,96 do 1,05 –

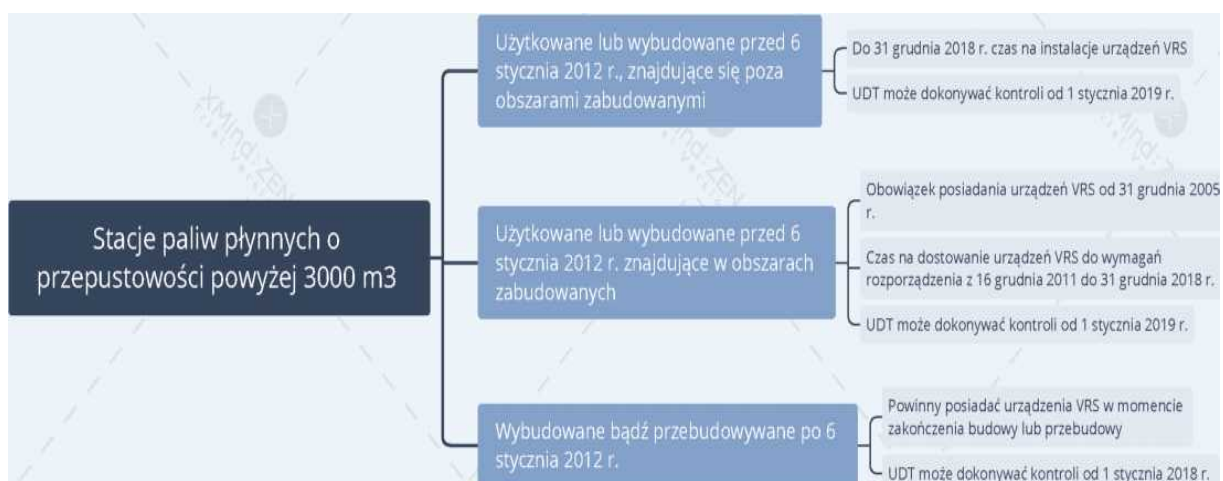
3. Stacje paliw budowane lub przebudowywane po dniu 3 marca 2017 r., z wyłączeniem stacji paliw o rocznej przepustowości poniżej 100 m³ w przypadku gdy jest usytuowana na obszarze zabudowanym oraz poniżej 500 m³ jeśli stacja jest usytuowana poza obszarem zabudowanym. powinny być wyposażone w urządzenia służące do odzyskiwania par produktów naftowych, których zdolność odzyskiwania par wynosi 85% oraz stosunek objętości par do objętości wydawanego produktu wynosi 0,95 do 1,05. Zdolność odzyskiwania par na poziomie 85% powinna zostać potwierdzona przez producenta zgodnie z normą PN-EN 16321-1:2014-02. Z obowiązku potwierdzenia przez producenta zdolności odzyskiwania par zwolnione są stacje, które posiadają zainstalowane urządzenia do odzyskiwania par przed 4 marca 2017 r.

4. Stacje paliw płynnych użytkowane przed 6 stycznia 2012 r., których rzeczywista przepustowość roczna przekracza 3000 m³ powinny zostać wyposażone w urządzenie służące do odzyskiwania par produktów naftowych spełniające wymagania § 97 ust. 2a i ust. 2b do dnia 31 grudnia 2018 r. (jeśli nie były przebudowywane). Jeśli urządzenie do odzyskiwania par produktów naftowych zostały zainstalowane na stacji paliw płynnych po dniu 3 marca 2017 r. to wtedy zdolność do odzyskiwania na poziomie 85 % powinna zostać potwierdzona przez producenta zgodnie z normą PN-EN 16321-1:2014-02.

Obowiązki wynikające z nowelizacji przepisów rozporządzenia technicznego naftowego z roku 2012.

Stacje paliw płynnych o przepustowości powyżej 3000 m³

3. Przepustowość i odległość.

Przepustowość stacji

Dyrektywa 2009/126/WE w sprawie odzyskiwania oparów paliwa na etapie II podczas tankowania pojazdów silnikowych na stacjach paliw definiuje jako przepustowość całkowitą roczną ilość paliwa wyładowanego z ruchomych cystern na stacji paliw.

Definicja ta została transponowana do polskiego porządku poprzez umieszczenie w § 97 ust 3 rozporządzenie technicznego naftowego wskazania, że przepustowość jest rozumiana jako całkowita roczna ilość produktów naftowych I klasy wyładowana na stacji paliw płynnych (§ 97 ust. 3 rozporządzenia technicznego naftowego).

Przepisy dyrektywy 2009/126/WE odnoszą obowiązek posiadania VRS w stosunku do planowanej lub rzeczywistej przepustowości. W związku z tym również w przepisach rozporządzenia technicznego naftowego znalazło się odwołanie do planowanej lub rzeczywistej przepustowości

1. Rzeczywista przepustowość to nominalna , całkowita roczna ilość produktów naftowych I klasy jaka może być wyładowywana na stacji paliw płynnych.

2. Planowana przepustowość to przewidywana i możliwa do osiągnięcia (nominalna) całkowita roczna ilość produktów naftowych I klasy wyładowywana na stacji paliw płynnych.

Odległość stacji paliw od budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego oraz obiektów użyteczności.

Przepisy rozporządzenia technicznego naftowego wskazują, że stacja paliw płynnych to obiekt budowlany, w skład którego mogą wchodzić: budynek, podziemne zbiorniki magazynowe paliw płynnych, podziemne lub nadziemne zbiorniki gazu płynnego, odmierzacze paliw płynnych i gazu płynnego, instalacje technologiczne, w tym urządzenia do magazynowania i załadunku paliw płynnych oraz gazu płynnego, instalacje wodno-kanalizacyjne i energetyczne, podjazdy i zadaszenia oraz inne urządzenia usługowe i pomieszczenia pomocnicze. Należy więc uznać, że stacja paliw płynnych stanowi pewną całość użytkowo-funkcjonalną rozumianą jako zespół obiektów budowlanych, urządzeń technicznych przeznaczonych do dostarczania, przechowywania i pobierania paliw gromadzonych w zbiornikach (wyrok WSA w Gliwicach z dnia 24 czerwca 2015 r. sygn. I SA/GI 1669/13, wyrok WSA w Poznaniu z dnia 16 grudnia 2015 r. III SA/Po 675/10).

W związku z tym należy uznać, że minimalna, wymagana odległość 50 metrów powinna być mierzona od najdalej wysuniętego elementu, który wchodzi w skład obiektu budowlanego jakim jest stacja paliw płynnych.

4. Postępowanie w przedmiocie przeprowadzenia badania urządzeń VRS.

Przyjmuje się następujący sposób postępowania w przedmiocie badania urządzeń VRS:

I. Na podstawie art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. z 2018 r., poz. 1351) eksploatujący, przed przystąpieniem do eksploatacji urządzenia podlegającego dozorowi technicznemu, pisemnie zgłasza urządzenie do organu właściwej jednostki dozoru technicznego w celu przeprowadzenia badania technicznego urządzenia. W przypadku urządzeń będących w eksploatacji, eksploatujący niezwłocznie zgłasza urządzenie do organu właściwej jednostki dozoru technicznego w celu przeprowadzenia badania technicznego urządzenia.

II. Po wykonaniu badania inspektor sporządza protokół wykonania czynności dozoru technicznego, którego odbiór potwierdza podpisem przedsiębiorca lub osoba przez niego upoważniona.

III. W przypadku, gdy urządzenie nie spełnia wymagań dotyczących minimalnego poziomu odzyskiwania par paliwa lub przedsiębiorca nie przedstawi dokumentu potwierdzającego spełnienie przez to urządzenie wymagań dotyczących minimalnego poziomu odzyskiwania par paliwa (dokument wydany przez producenta – dotyczy urządzeń zainstalowanych po 4 marca 2017 r.), inspektor UDT wydaje protokół z badania oraz decyzję o wstrzymaniu eksploatacji urządzenia. UDT, na podstawie art. 108 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z 2018 r. poz. 149, 650) może nadać takiej decyzji rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony.

IV. Eksploatujący, w terminach określonych przepisami przygotowuje urządzenie do badań (zgodnie z wytycznymi zawartymi w instrukcji eksploatacji), w zakresie niezbędnym do ich przeprowadzenia. Urządzenie powinno być przygotowane w sposób zapewniający bezpieczeństwo osób wykonujących badania, należy zapewnić bezpieczny dostęp do badanego urządzenia, odpowiednie oznakowanie oraz wydzielenie stanowiska pracy. Obowiązkiem

eksploatującego jest odpowiednia analiza zagrożeń, na podstawie której podejmuje decyzję czy przygotowanie stanowiska do badania poszczególnych urządzeń do odzysku par paliw będzie wymagać wyłączenia całej stacji, czy też tylko danego odmierzacza, który poddawany jest aktualnie badaniu.

V. Badanie urządzeń VRS jest dokonywane metodą suchą lub metodą moką. Wybór metody badania należy uzgodnić z UDT.

Przedstawiona procedura dotyczy zakresu działania UDT.